

Історія зарубіжної літератури (друга половина ХІХ ст.)

викл.: доц. Кравченко Яна Павлівна
ауд. 307 (кафедра німецької
філології і перекладу)

консультації: вівторок, четверг 12.45
-14.15
yana_kr@yahoo.com

Структура курсу: лекції 14 год. (7 лекцій)

□ Самостійна робота 44 год.

□ Залік

Як набирати бали, якщо немає семінарів?

Усього: **100** балів

Модуль 1:

Відвідування лекцій № 1-3

Виконання письмового завдання до кожної теми – **15 балів (5 X 3)**

Атестаційний контроль №1 – **15 балів**

Модуль 2:

Відвідування лекцій № 4-6

Виконання завдань до тем 4-7 – 20 балів

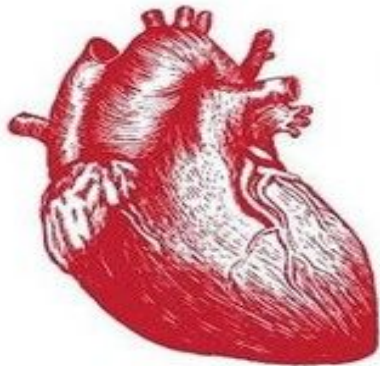
Атестаційний контроль № 2 – **10** балів

Індивідуальне науково-дослідне завдання – 20 балів (обрати зі списку на платформі електронного забезпечення навчання):

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1026>

Залік (усний за матеріалом лекцій і прочитаних творів) – 20 балів

I REALISM

ЛЕКЦІЯ № 1

Реалізм як естетична категорія і художня система у сучасному літературознавстві

План

1. Дискусійні аспекти вивчення реалізму.
2. Історичні передумови реалізму. Характер становлення реалістичної естетики.
3. Принципи зображення дійсності в літературі реалізму.

Проблема тлумачення реалізму

□ Типологічна концепція

Реалізм як «тип творчості», що притаманний мистецтву протягом **всієї** його історії.

Виявляється у прагненні до **правдивого** відтворення дійсності.

Античний реалізм,
ренесансний реалізм,
просвітницький реалізм

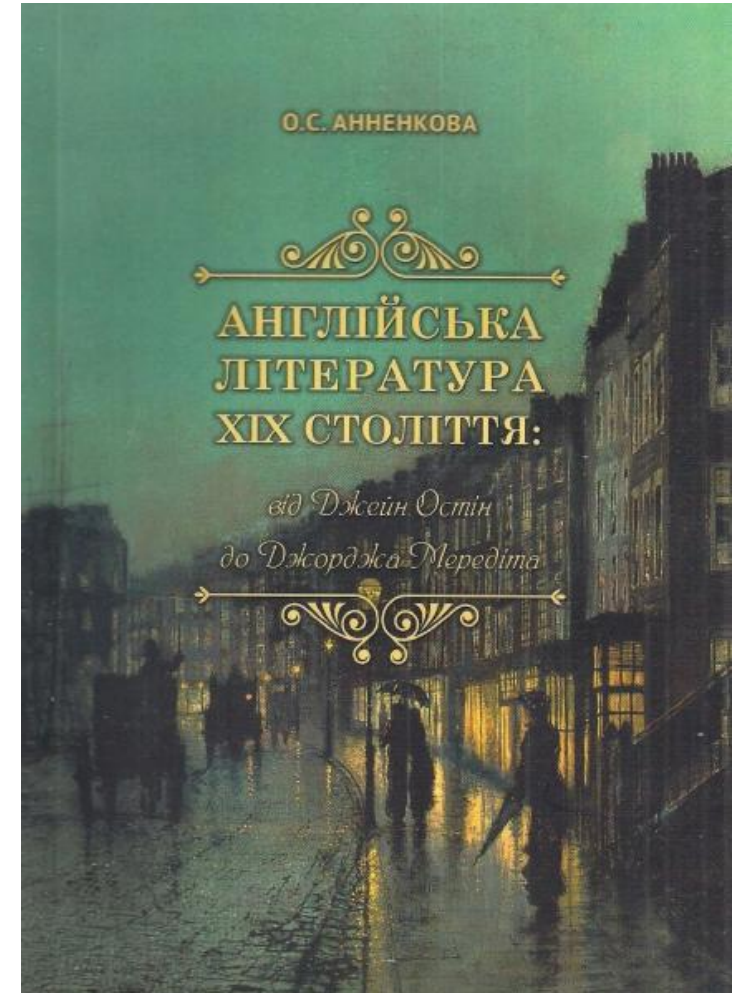
□ Конкретно-історична концепція

Реалізм - категорія історична, що означає художню **систему** або напрям. Виникає на **певній** стадії еволюції мистецтва і має більш менш чіткі хронологічні межі.

Проблема визначення хронологічних меж реалізму

- Традиційна точка зору – 1830 – 1860-ті роки.
- Хронологічні **межі** в різних країнах не співпадають. Наприкінці 1820-1830-х рр. формується у Франції (Стендаль, О. де Бальзак, Г. Флобер, П. Меріме) та Англії (Ч. Діккенс, В.М. Теккерей, сестри Бронте, Дж. Еліот, Е. Гаскелл, Е. Тrollop), пізніше в інших європейських країнах (Італії, Іспанії, Польщі, Німеччині, Україні).

Проблема термінологічного позначення

□ Термін **«критичний реалізм»**
(М. Горький)

Виділяє критичний пафос в оцінці дійсності як **найважливішу** родову ознаку реалізму. **АЛЕ** критичне сприйняття реальності притаманне не лише реалістам.

Критична позиція не виключає **ПОЗИТИВНОГО** начала в реалізмі, який не є явищем "чистої критики".

□ Термін **«класичний реалізм»**

має на увазі певну найвищу якість реалізму XIX ст. у порівнянні з іншими "реалізмами".

Термін **«реалізм XIX ст.»** має історично конкретний і одночасно досить широкий зміст, означає складне явище, яке протягом століття розвивалося в умовах кожної конкретної національної літератури.

Соціально-історичні передумови реалізму

- революційні катаклізми, конфлікти, що породжувалися новим суспільством;
- Технічний прогрес;
- Наукові відкриття;
- Промислова революція;
- Філософія позитивізму;
- Накопичення капіталу (фетишизація матеріальних цінностей);

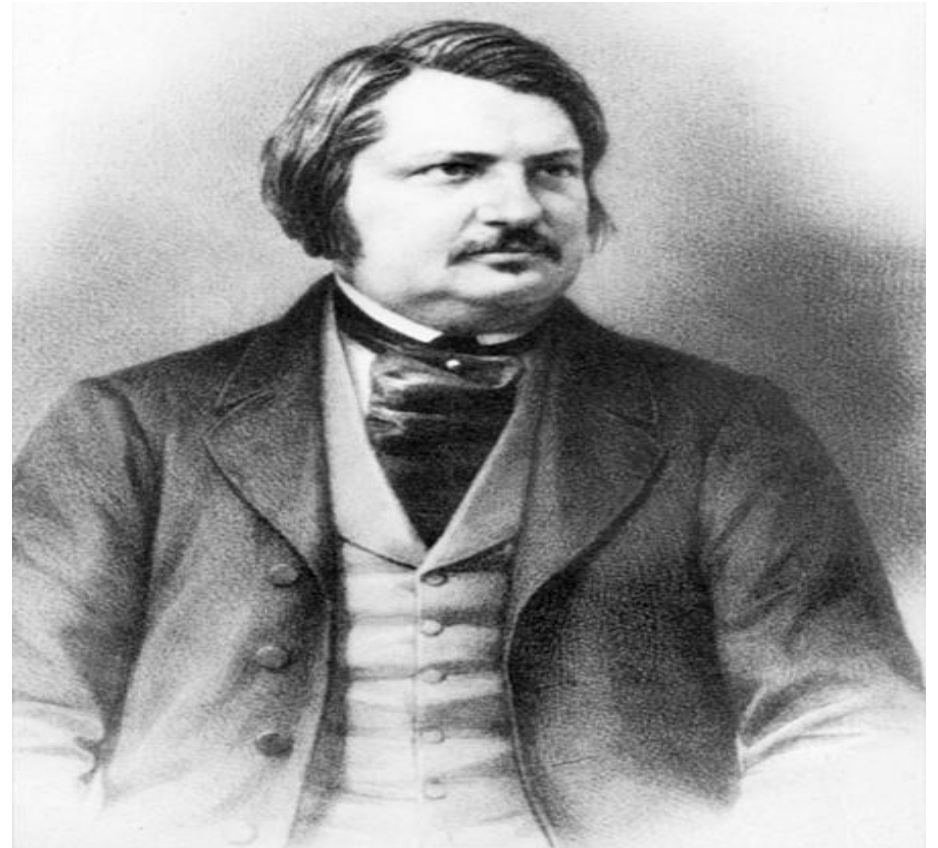
!!! На відміну від романтиків з ідеєю "двоєсвіту", і прагненням вийти в сферу глобальних проблем "універсуму", **реалістів приваблює оточуюча реальність, сучасне суспільство.**

Генезис літературного реалізму

Стендаль (1783-1842). Автор першого в європейській літературі реалістичного роману «Червоне і чорне» (1830)

О. де Бальзак (1799-1850). Автор циклу реалістичних романів «Людська комедія» (1829 – 1846)

Обґрунтування реалізму

Гюстав Курбе (*Gustave Courbet*; 1819–1877) — французький живописець, скульптор, графік. Картина «Поховання в Орнані» (1850).

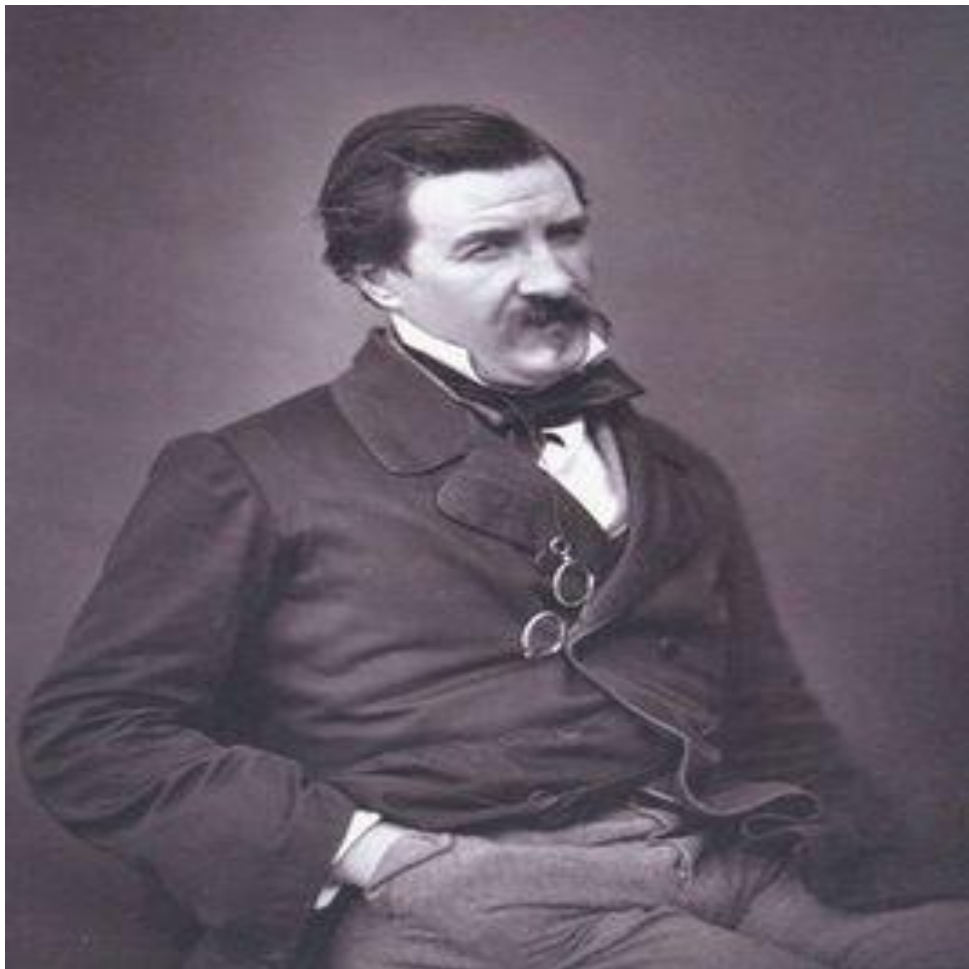

Г. Курбе «Післяобідній відпочинок в Орнані»

Обґрунтування теорії реалізму

Шанфлері (Жюль Франсуа
Юссон, 1821 - 1889

Луїс Еміль Дюранті 1833 -1880

Художні принципи реалізму

- ▣ **Принцип детермінізму** – взаємоприналежності, взаємозумовленості людини і середовища.
- ▣ **Еволюції принцип** – визнання і розуміння безперестанної зміни, розвитку життя.
- ▣ **Історизму принцип** – принцип зображення дійсності як перемінного явища, яке розвивається згідно з об'єктивними законами. Реалісти показують взаємодію людини і часу через буденні події і звичайні долі. У якості об'єкту обирають не історичне минуле, а оточуюче **повсякденне життя**, сучасність
- ▣ **Всеохопності принцип (універсальності)**. Полягає у прагненні до тотального охоплення і впорядкування явищ за допомогою **класифікації, систематики, таксономії**.
- ▣ **Об'єктивізму принцип** – визнання істинного знання незалежним від знань, уявлень і вірувань окремого суб'єкта пізнання.
За Стендалем письменник – подорожній, що іде дорогою із дзеркалом, прив'язаним до спини. Він не керує відображеними картинами.

Характеристики реалістичного художнього методу

- ▣ **Типізація** (від гр. typos – відбиток) прийом зображення, характерний для літератури реалізму, в ході реалізації якого створюються характерні для історично-конкретного суспільства характери і долі.
- ▣ **Аналітизм психологічний** – прийом зображення складних внутрішніх процесів, що відбуваються у людській психології. Аналітичне начало – одне з провідних в естетиці реалізму, на відміну від емоційного, особистісного, на яке орієнтувалися романтики.
- ▣ **Аналітизм соціальний** - погляд на суспільство як на об'єкт наукового дослідження. Характери персонажів, образи матеріального світу створюються на основі аналізу, співставлення і осмислення реальних історичних фактів, документів, свідчень.
- ▣ **Художня деталізація.** Культ речей як носіїв характерних особливостей своїх власників.

Типологічні риси реалізму

- тяжіння до достовірності, об'єктивності;
- відмова від розмежування явищ на «естетичні» та «неестетичні»;
- пізнавальне спрямування (зв'язки з природознавством, історією, соціологією, психологією);
- аналітичний підхід до дійсності, намагання відтворити світ як складну єдність;
- увага до проблем взаємодії людини і середовища;
- зображення типових характерів за типових обставин;
- перенесення центру уваги на соціальну сферу;
- переважання епічного начала;
- поява синтетичних індивідуальних стилів, які поєднували реалістичні та романтичні елементи;
- психологізація атмосфери твору, його предметно-емоційного світу (портрет, інтер'єр, пейзаж тощо).

Завдання до теми:

Опрацювати матеріали до **Теми 1** за підручниками і навчальними посібниками.

За допомогою будь-якого онлайн сервісу створити **інфографіку** до теми **«Естетика реалізму: шляхи виникнення»** або **«Порівняльна характеристика романтизму і реалізму»** (карта, таблиця, схема, картосхема).

Оцінка 5 балів!

Онлайн ресурси для створення інфографіки:

<https://visual.ly/product/infographic-design>

<https://web-academy.com.ua/stati/283-top-10-servisov-dlya-infografiki>